

ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСООРІЄНТОВАНИХ СТРАТЕГІЙ ТА МУЛЬТИМОДАЛЬНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ В ІНКЛЮЗІЇ

Якимович Тетяна Дмитрівна

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
доцент кафедри технологічної освіти
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Вархолик Галина Володимирівна

*кандидат педагогічних наук, в/о завідувача кафедри
практичної психології та інклюзивної освіти
Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
м. Львів, Україна*

Николин Надія Павлівна

*вчитель трудового навчання та технологій
КЗ ЛОР «НРЦ «Світанок»
м. Шептицький, Україна*

Сучасна модернізація освітніх систем базується на принципах рівного доступу до освіти протягом усього життя, вільного доступу до різноманітних навчальних ресурсів, інклюзивну освіту тощо.

Розглянемо сутність та трактування в науково-педагогічних джерелах [1–5] понять ресурсно-орієнтоване навчання, стратегії навчання, мультимодальні засоби навчання. Ресурсно-орієнтоване навчання розглядається як педагогічний підхід, що базується на інноваційних технологіях та сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях [2, с. 183]. Воно концептуалізується як динамічний процес, спрямований на стимулювання самостійної пізнавальної активності здобувачів освіти з метою оволодіння навичками ефективного взаємодії з освітнім середовищем [1, с. 20].

Стратегія – загальний, недеталізований план певної діяльності, який охоплює тривалий період, спосіб досягнення складної мети. Ресурсно-орієнтовані стратегії навчання зорієнтовані не тільки на засвоєння знань і набуття навичок здобувачів у процесі навчання, а й на формування у них здатності самостійного й активного освоєння змісту навчання шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних та особистісних ресурсів [5].

Мультимодальні засоби навчання охоплюють широкий спектр інструментів, зокрема дидактичну техніку, аудіовізуальні засоби, програмне забезпечення, аудіо-та відеозаписи. Різноманітні канали отримання інформації дають змогу враховувати індивідуальні особливості сприйняття кожного здобувача освіти, оскільки різні типи аналізаторів (зоровий, слуховий, кінестетичний) можуть бути більш розвинені у різних людей [4, с. 165].

Засоби навчання є невід'ємною частиною сучасної методичної системи та відіграють ключову роль у підвищенні ефективності освітнього процесу, зокрема в інклюзії. Впровадження мультимодальних засобів навчання сприяє індивідуалізації освітнього процесу, враховуючи рівень підготовленості, здібності та індивідуальні особливості здобувачів освіти. Вони також стимулюють самостійність, пошуковий характер пізнавальної діяльності та прагнення до самовдосконалення.

Під час викладання матеріалу ефективність його засвоєння становить лише 15% при аудіальному сприйнятті. Використання аудіовізуальних засобів збільшує цей показник до 40–50%. Найефективнішим методом є самостійне опрацювання матеріалу, яке передбачає виконання завдань від початку до їх аналізу, що забезпечує засвоєння не менше 90% інформації [2, с. 24].

Під час використання мультимодальних засобів навчання навчальна інформація рухається по декількох каналах сприйняття. Аудіовізуальні – демонстрації фільмів, деяких дослідів і експериментів. Ці засоби розраховані на одночасну візуальну і аудіальну фіксацію інформації. Візуально-кінестетичні засоби включають розпізнавання і визначення природних об'єктів, візуальні спостереження з подальшою реєстрацією явища; сюди ж потрібно віднести методи, що передбачають роботу з комп'ютером. При використанні цих засобів інформація проходить по двох каналах, що підвищує ефективність її засвоєння. Аудіально-кінестетичні – прослуховування з подальшим описом. При використанні даних засобів інформація фіксується по всіх каналах сприйняття.

В інклюзивному навчанні використовують саме мультимодальні засоби навчання. Раціональне застосування таких засобів сприяє істотному підвищенню ефективності освітнього процесу. Ресурсорієнтовані стратегії в інклюзії також мають низку переваг: вони дозволяють створювати складні зв'язки між різними поняттями, явищами та предметами, сприяють розвитку мислення і підвищують зацікавленість здобувачів у навчанні.

Ефективність мультимодальних засобів навчання залежить від трьох взаємопов'язаних аспектів: технічного, методичного та організаційного. Технічне забезпечення передбачає адаптацію, вдосконалення

та розробку реалізації сучасних засобів навчання для передачі інформації, зворотного зв'язку від здобувачів освіти до педагога, контролю знань, організації самостійних занять, обробки та документування інформації. Методичний аспект використання цих засобів сприяє зміцненню міждисциплінарних зв'язків, комплексному вивченню явищ та подій, підвищенню гнучкості та мобільності навчального процесу. Організаційний аспект використання мультимодальних засобів навчання має відповідати вимогам врахування пізнавальних закономірностей навчальної діяльності здобувачів, їхньої готовності до сприйняття та засвоєння навчального змісту, органічного поєднання з словами вчителя та іншими засобами навчання, відповідності змісту та навчальним цілям [3].

Застосування сучасних стратегій та засобів навчання інтенсифікує передачу інформації, розширює ілюстративний матеріал, створює проблемні ситуації та організовує пошукову діяльність здобувачів освіти, підсилює емоційність навчання та формує навчальну мотивацію.

Ресурсоорієнтовані стратегії навчання можуть значно покращити процес навчання і зробити його більш ефективним. Перевагою мультимодального навчання є можливість створення багатосторонніх зв'язків між предметами, явищами та поняттями, розвиток концептуального мислення, посилення залученості та позитивного ставлення до навчання в цілому. Використання різних способів передачі інформації дозволяє також більш тонко враховувати індивідуальні особливості сприйняття здобувачів освіти, залежно від того, який тип аналізаторів виражений у них яскравіше [3, с. 165].

Інтеграція ресурсоорієнтованих стратегій та мультимодальних засобів створює гнучке навчальне середовище, яке не лише оптимізує процес засвоєння знань, а й цілеспрямовано формує набір ключових ресурсів особистості, критично важливих для успіху в сучасному високотехнологічному та швидкозмінному світі. Можна зробити висновок, що вони сприятимуть:

- забезпеченню рівного доступу до освіти: це передбачає створення можливостей для дистанційного навчання, використання ефективних методів запам'ятовування та сприйняття інформації, а також надання інструментів її пошуку;

- вільному доступу та вибору різноманітних навчальних ресурсів: особливо важливим є забезпечення безперешкодного доступу до інформаційних матеріалів;

– інтеграції формальної та неформальної освіти: заклади освіти повинні сприяти тісній взаємодії між цими двома видами освіти, надаючи їй посилену підтримку.

Використання ресурсоорієнтованих стратегій та мультимодальних засобів в інклюзії створює гнучке освітнє середовище, яке не лише оптимізує процес засвоєння знань, а й цілеспрямовано формує набір ключових ресурсів особистості, критично важливих для успіху в сучасному світі.

Література

1. Балюк В. О. Технологія ресурсно-орієнтованого навчання в процесі формування цифрової компетентності студентів економічних спеціальностей. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 69. Т. 2. С. 19–23.

2. Гриньова М., Кононець Н., Дяченко-Богун М., Рибалко Л. Ресурсно-орієнтоване навчання студентів в умовах здоров'язбережувального освітнього середовища. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Том 72, № 4. С. 182–193.

3. Кіт В. Д., Копельчак М. П. Використання мультимодальних засобів на уроках технологій. *Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «Технологічна освіта: сучасні реалії та перспективи розвитку»* (28 лютого 2025 року). XI Міжнародної наукової-практичної конференції «Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (1 березня 2025 року) / за заг. ред. Д. Кільдерова, В. Харламенко. Київ, 2025. С. 503–508.

4. Якимович Т. Д., Джулай Л. І., Дольнікова Л. В., Чорнописька О. І., Якимович О. Н. Використання мультимодальних засобів навчання: результати дослідження. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. *Педагогічні науки : реалії та перспективи*. № 97. 2024. С. 164–167.

5. Якимович Т.Д. Ресурсоорієнтовані стратегії підготовки вчителів технологій. *Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «Технологічна освіта: сучасні реалії та перспективи розвитку»* (28 лютого 2025 року). XI Міжнародної наукової-практичної конференції «Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (1 березня 2025 року) / за заг. ред. Д. Кільдерова, В. Харламенко. Київ, 2025. С. 400–404.